

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. præceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Sectio I. De Peccatis Sponsorum.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

ex Apostolo, 1. ad Corinth. 7. Nolite fraudari
 invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut vacet
 orationi & iterum revertimini in idipsum, ut
 tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram.

Petes tandem incidenter: Quid si quis ritè
 uxoratus deinde ob impedimentum importu-
 ritæ perpetuæ creditæ Professionem emisit: vel
 sacros Ordines suscepit: & postea appareat, eum
 esse potentem: Quid faciet? Redirene poterit,
 & debet ad uxorem: q. Diana part. 11. tracl.
 5. resol. 7. & Tambur. cit. §. 3. in fine. posse
 debere redire; quia prævalet validitas matrimo-
 nii ritè suscepta. Lege curiosè Dianam ibidem
 multa huc facientia latè prosequentem.

CAPUT II.

De Obligatione & Peccatis
 Sponsorum & Conjugum.

SECTIO I.

De Peccatis Sponsorum.

SUMMARIA.

415. Mortaliter peccat promittens sponsalia fidei.
 416. Vel fraudulenter.
 417. Non tamen obligatur.
 418. Per se loquendo & in foro conscientie.
 419. Qui verò ritè contraxit sponsalia, tenetur sub mortali
 li ad contrahendum matrimonium.
 420. Tempore ab ipsis præscripto.

421. Ad quod cenſuris cogi debet injuſtè reſilire volens.
 422. Sponſi cum aliis peccant gravius.
 426. Cum ſe invicem autem levius.
 427. Mortaliter tamen exercendo copulam.
 428. Vel moroſè delectando de ea ut præſenti ſenſibiliter.
 429. Aut tactibus valde impudicis.
 430. Non item, ſi tactus non ſint ita impudici.

ASSERTIO.

SPonſus vel ſponſa peccat mortaliter, ſi 1. aut 414
 fictè vel fraudulentè promittat: aut 2. ipſa
 ſponſalia rite contracta abſq; diſpenſatione, vel
 juſta cauſa violet; aut 3. ſtantibus ſponſalibus
 fornicetur, cum aliis quidem gravius (& proba-
 biliffimè ſpeciali malitia ex parte ſponſe ſaltem
 neceſſario in confeſſione explicandâ.) 4. Cum ſe
 invicem ſponſus & ſponſa, levius cateris; morta-
 liter tamen contra ſextum Præceptum delin-
 quunt aq̃uè, ac ſaluti: illis tamen plus aliquid
 licere debet quoad oſcula, amplexus, ac tactus ex
 objecto vel intentione non impudicos. Tota com-
 munis. Priores duæ partes ſatis conſtare debent
 ex latè, ſed ſparſim dictis c. præcedent. Seçt. 2. per
 totam, quæ in commodum confeſſarii breviter
 recolligo.

§. I.

Si fictè vel fraudulentè promittant.

Fictè quidem: ut, ſi verbis tantum abſque 418
 animo & intentione promittendi ſeu ſe
 obligandi, aut promiſſum implendi ille vel iſta
 promittat, peccare mortaliter, cum alterum
 decipiat in re gravi, apud omnes in confeſſo eſt;

Bb 3

intel-

intellige tamen : in ipso sponsalium contractu onerolo alterius repromissionem & obligationem exigendo, & admittendo; nam si extra contractum sponsalium mere liberaliter quis alteri matrimonium fictè promitteret, probabilius est, per se loquendo, secluso nimirum alio damno vel incommodo, solum peccare venialiter mendatio. *suprà Sect. 2. §. 2.*

416 II. *Fraudulenter* : Si se in re gravi pertinetur ad eum contractum decipiant, ut, si sponsus falso jactet opes, officium, artem, &c. Sponsa dotem, nobilitatem, &c. Unde postea matrimonium reddatur notabiliter difficilius, aliæque incommoda sequantur parti deceptæ, imò saepe & ipsi parti decipienti, peccare mortaliter contra iustitiam, aut saltem contra charitatem erga proximum, vel se ipsum, ex se clarum est. Quare, re adhuc integra; omnino veritas aperienda, aut a contractu abstinendum erit : *juxta dictam eandem Sect. 2. in Subsect. §. 4.*

417 III. Qui vel quæ omnino ficto animo sponsalia iniit, per se in conscientia non obligatur ad nuptias contrahendas (nisi ad summum ex virtute fidelitatis externæ tantum, quâ homo tenetur dictis suis conformare facta, certè non graviter obligante) Ita contra *Navar. Ledesma, Vasquez*, alios non paucos, probabilius docent *Veracruz, Molina*, aliisque cit. Sanchez *diff. 11. quæst. I. Layman. l. 5. tract. 10. part. 1. c. 1. n. 10. Hurtad. Aversa. Tambur. tract. 3. c. 1. §. 4. num. 8.* Ratio est; quia si promissioni consensus defuit,

defuit, promiſſio ſimpliciter nulla fuit, ideoque inde nulla, per ſe loquendo, in foro conſcientiæ potuit oriri obligatio. Et licet deceptor peccaverit contra juſtitiam, quia tamen, ut ſupponimus, deceptio nullius damni cauſa fuit, non etiam apparet aliquid, quod ſit reſtituendum; cum pro injuria mera, ſecluſo damno, nulla debeat reſtitutio in foro conſcientiæ, ſed tantum ſatisfactio ex charitate, aut puniſio ex juſtitia vindicativa per ſententiam judicis tantum. De quo alibi.

IV. Dixi: *Per ſe loquendo: & in foro con-* 418
ſcientiæ; nam per accidens, quando damnum ſponſæ ex ficta promiſſione proveniens aliter compenſari non poteſt, quod tamen ſecundum juſtitiam æquitatem compenſare tenetur deceptor, obligabitur ſanè, depoſita ſimulatione, verè conſentire, & deceptam ducere: utpotè, ſi ſponſa alioquin gravem infamiam paſſura ſit: aut ſi ficta promiſſione nuptiarum deceptam eam ad copulam deduxerit, vel etiam imprægnaverit; quia mulier corporis ſui copiam faciendo contractum innominatum inſtituit: do tibi corporis copiam ea lege, ut poſtea mecum matrimonium contrahas; adeoque ſi mulier promiſſionem impleat: alter acceptare non poteſt, niſi ex naturali æquitate & juſtitia contrahendo obligationem implendi promiſſum, quamvis antea fictum in ſe, ad quod in omni foro compelli poteſt & debet. Vides jam tunc ficto promiſſori incumbere duplicem obligationem, ve-

rè contrahendi, & damni injustè illati compensandi, quod aliter compensari non posse supponitur.

§. II.

Aut sponsalia ritè contracta absque dispensatione vel justâ causâ violent.

419 **T**enetur quis per se loquendo inire matrimonium, cum qua syncerè valideque contraxit sponsalia. Omnes, cum D. Thoma & Scoto in 4. d. 27. & expressè decernit ius Canonicum c. *Ex litteris* 2. *Gr. Requisivit. De sponsal.* Ratio est; quia omnis contractus maximè onerosus de re gravi obligat sub mortali ex iustitiæ virtute: sed sponsalia non sunt simplex promissio, sed verus contractus onerosus ultrocitròque obligans ex iustitiâ, adeoque sub mortali, utpotè in re tam gravi & tantæ obligationis maximè capaci: ergò sponsus vel sponsa sub mortali obligatur in conscientia ad contrahendas nuptias, quamdiu alter in contractu persistit, sive deindè sponsalia celebrata sint solemniter cum testibus & cæremoniis, sive privatim inter solos, quamvis in ordine ad forum externum requiratur probatio per testes vel indicia, aut in defectum probationis iuramentum, si deferatur. Nota rursùs hîc sermonem esse de ipso contractu sponsalium cum repromissione mutua peracto; nam si merè liberaliter promissisti alteri matrimonium, non petendo ejus repromissionem, jam suprà admisimus, esse probabile, te so-

lūm venialiter delinquere reſiliendo, etiam ſine juſta cauſa; nam juxta communem ſententiam DD. Virtus fidelitatis perinde ac veracitatis per ſe ſolū obligat ſub veniali. Vide dicta de promiſſionibus. *Tr. 6. Decal. c. 2. ſect. 2.*

At numquid ſponſi expreſſa voluntate contrahendo ſponſalia poterunt ſe obligare ſub veniali tantū? Negat *Vasquez*, eique ſubſcribens Pontius *l. 2. c. 12.* Eo quòd contractus ſponſalium ex natura ſua obliget graviter. Concedit autem Sanchez *l. 1. diſp. 9. num. 6.* Eo quòd tota obligatio pendeat à voluntate contrahentium. Sed rectè cum *Averſa* advertit Tambur. cit. *c. 1. §. 2. num. 3.* Tunc illa non eſſe in rigore ſponſalia; hæc enim rigorofam & certam obligationem futuri matrimonii continere debent, concedunt enim ſponſis ex probabili ſententia amplexus & oſcula, & inducunt impedimentum publicæ honeſtatis, qui effectus certè ſupponunt, ſponſos habere ejus rigorofum ad futurum matrimonium, adeoque obligationem gravem ad nuptias, niſi quid rationabile oberit, contrahas.

II. Tenentur jam ſponſi matrimonium inire tempore ab ipsis præſcriptio, niſi una pars liberaliter admittat dilationem, aut juſta cauſa excuſet; quia virtus fidelitatis ac juſtitiae extendit ſuam obligationem ad omnes circumſtantias promiſſas. Quòd ſi nullum tempus contrahendis nuptiis præfixerunt, tenebitur quivis ſub mortali contrahere, quando alter, conſideratis

deratis circumstantiis id rationabiliter exigat.
Ita cum aliis Sanchez *l. 1. disp. 28.* quem tuetur
Diana *part. 3. tract. 4. resol. 245.* Pontius autem
l. 12. c. 6. contendit, obligari sub mortali con-
trahere statim, quando opportunè & commo-
dè matrimonium contrahi potest; nam juxta
jura in omnibus obligationibus, quibus dies
non apponitur, præfenti debetur. Sed facile
has Sententias conciliamus, si dicamus: obliga-
ri quidem statim; quia natura promissionis ea
est, ut servetur, quamprimum moraliter & hu-
mano modo servari potest: At excusari ejus-
modi sponfos, quoties alter non requirit, cum
posset; quia tunc censetur remittere, & non
curare de dilatione. Vide dicta suo loco. Cete-
rùm Congregatio Cardinalium apud Galliam
ad Trident. *Sess. 24. c. 1.* sic providè statuit: *Mo-
nendi sunt sponsi, ut factis sponsalibus quamprimum
contrahant matrimonium per verba de
presenti coram Parocho & testibus, ne sponsa
stupri periculum subeant:* Certè dilatio matri-
monii inter sponfos præbet occasionem effica-
cem infinitarum turpitudinum. Ut, pro dolor!
experiuntur confessarii.

421 III. Judex Ecclesiasticus potest, & tenetur,
per se loquendo, censuris Ecclesiasticis com-
pelli ad standum matrimonio illum, qui sta-
re recusat sine exceptione legitima seu justa cau-
sa resiliendi, si alter jus petat, non modò, quando
sponsalia sunt firmata juramento: juxta claros
Textus juris cit. sed etiam, quando non fuerunt
robo-

oborata juramento. Ut contra *Angles, Armil. Sotum*, alios docent DD. communiter, Sanchez *l. i. disp. 21. Coninck. disp. 22. num. 6. Tanner. disp. 8. n. 37. Gobat. cas. 4. num. 123.* Sic enim loquitur Pontifex cit. *c. Ex litteris*: *Quatenus si hoc* (scilicet sponſum contra juramentum suum velle ad alia vota migrare, relicta priori sponsa,) *tibi constiterit, cum monneas, & si non acquieverit, Ecclesiasticâ censurâ compellas, ut ipsam in uxorem accipiat.* Et ratio est; quia judicis est compellere quemvis ad standum legitimo contractui, si jus petatur. At sponſus v. g. quantumvis anathemate percussus pergit contumaciter injustè repudiare sponsam: quid aget iudex? Quid sponsa? *xy.* Ad evitandum majus malum & pessimum matrimonii successum, iudex debet à censura absolvere etiam non petentem; & sponsa, si sapit, debet esse contenta, salvo jure petendi compensationem omnium damnorum emergentium ex hac dissolutione. Sanchez cit. *num. 8. Tanner. cit. disp. 8. quest. 1. dub. 3. num. 36.* & benè Gobat cit. *num. 228.* alii apud ipsos. Etenim cit. *c. Requisivit.* sic respondet Lucius Papa: *Requisivit a Nobis Tua Fraternitas, qua censura mulier compelli debeat, qua, jurejurandi religione neglecta, nubere renuit ei, cui se nupturam interposito juramento firmavit: Ad hoc taliter respondemus: Quòd, cum libera debeant esse matrimonia, monenda est prius, quàm cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.*

bere. Sic Pontifex, aut tò *potius* accipiens pro tò *prius*, aut pro tò *cogenda* intelligens *coactionem exactissimam* pertinacis, cum praviſo difficili matrimonii ſucceſſu: juxta modò dicta. Ut proinde hoc capitulum nullo modo repugnet citato *c. Ex litteris*. Prout varii explicant apud Sanchez cit. *num. 28*. Vide de hac re ſatis bene & practicè differentem P. Gobat cit.

422 IV. Quando ſponſus vel ſponſa contra fidem priorum ſponſalium contraxit cum alio vel alia, ſecunda ſponſalia omni jure ſunt irrita: ſecundum omnes; etſi per accidens quandoque ſecunda ſponſalia prævalere debeant. Ut ex profeſſo *c. precedent. Sect. 2. §. 3.* & ibidem *ſubſect.* tota habes juſtas cauſas diſſolvendi ſponſalia explicatas ſatis.

§. III.

Cum aliis peccant gravius cæteris.

423 Sponſi ſcilicet vel ſponſæ (constantibus ſponſalibus) fornicatio cum alia vel alio, etſi non ſi propriè adulterium, addit tamen peccato mortali fornicationis circumſtantiam ſpeciem mutantem, probabilius gravem & in confeſſione neceſſariò explicandam, ſaltem ex parte ſponſæ fornicariæ.

I. Non eſſe propriè adulterium, eſt conſenſus DD. & plurimis citatis probat Sanchez l. I. *diſp. 2. num. 2.* Layman. *part. I. c. I. num. 6.* Quia adulterium definitur in jure: *violatio alieni tori*; at fornicatio ſponſi vel ſponſæ cum aliis, aut aliorum cum ſponſa vel ſponſo, non eſt violatio alieni

alieni tori; nam ſponſis de futuro ante matrimonium ratum de præſenti minimè competit juſ tori, quamvis enim jam habeant juſ inchoatum & juſ ad rem ſeu ad corpus præ aliis, nondum tamen habent juſ completum & in re atque ad ipſam copulam: ergò non eſt propriè adulterium, & conſequenter filii inde nati non ſpurii, ſed naturales cenſentur, per ſubſequens matrimonium omni jure legitimandi.

II. Addere fornicationi ſimplici circumſtantiam aliquam ſpeciem mutantem, per ſe patet; eſt enim duplex malitia, una fornicationis contra continentiam, altera fractorum ſponſaliorum contra juſtitiam, violando ſcilicet juſ inchoatum & ad rem tam ſponſo, quàm ſponſæ per ſponſalia acquiſitum: ergò accedit circumſtantia ſpeciem mutans, ſcilicet violati, etſi nondum perfecti, tamen inchoati juſis & juſtitie; eamque communi DD. ſenſu pobabiliſſimè æſtimatam gravem, ideòque in confeſſione explicandam; etſi alios probabiliter oppoſitum ſentire, alibi notatum ſit.

III. Hanc circumſtantiam tam ex parte ſponſi, quàm ſponſæ eſſe explicandam, & ab ipſiſmet, & ab aliis cum ipſis fornicantibus, docent graviſſimi DD. *Scotus, Lopez, Ledefma*, & alii apud mox citandos; quòd nimirum uterque ſponſus per ſponſalia par in alterutrum juſ acquiſierit, adeòque utriusque violatio par ſit injuria, & conſequenter utraque, vel neutra, gravis & in confeſſione explicanda. At contra.

IV.

IV. Eamque circumstantiam ex parte solius
 425 sponsæ violatæ necessariò explicandam esse in
 confessione, cum plurimis docet Sanchez *nam*.
 6. Ratio est; quia licet sponso vel sponsæ par sit
 utrinque jus, non tamen censetur par utrinque
 injuria ex violatione illius juris; nam ex parte
 sponsi fornicantis communi prudentum æsti-
 matione censetur injuria levis, adeoque ut talis
 non excedat limites peccati venialis, consequen-
 ter in confessione necessariò explicanda non erit,
 nisi fortè suâ culpâ evulgatâ sit cum dedecore
 & offensa gravi sponsæ, quæ fortè ideo resili-
 re debeat. Ut notat *Layman cit.* At verò ex parte
 sponsæ fornicantis per se censetur longè gravior
 injuria illata sponso, non tantum communi
 prudentum ac omnium hominum æstimatione,
 sed etiam ipsius juris, adeò ut Leges *ff. ad legem*
Juliam. De adulterio. concedant actionem
 contra sponsam adulterantem: idque non tan-
 tum ratione longè majoris turpitudinis in fæ-
 mina violata, quàm in viro, sed etiam obgravius
 periculum alterius injustitiæ; sponsa enim for-
 nicando exponit se periculo concipiendi pro-
 lem, à sponso marito postea, credente esse suam,
 alendam.

§. IV.

*Cum se invicem autem levius, mortaliter
 tamen contra sextum Præceptum delin-
 quunt.*

426 **S**Ponsi scilicet & sponsæ de futuro contra
 sextum Præceptum luxuriâ & impudiciâ
 cum

sum invicem peccant mortaliter eodem modo, quantum ad speciem peccati, non tamen quoad intensiorem peccati, id est, non tam graviter, ac soluti; quia nimirum habent jus inchoatum, & ad rem ad invicem per sponsalia, etsi nondum completum, & in re ad ipsam copulam; utroque autem jure carent soluti.

I. Peccant ergo mortaliter sponsi de futuro, 427
inprimis exercendo ipsam copulam carnalem ante matrimonium ratum de presenti, quo primo fit traditio corporum, & acquiritur jus utrinque ad copulam; secundum omnes. Est enim adhuc accessus ad non suam per traditionem, etsi sit ad suam per promissionem tantum. Quidam moderni nimium extenuant dicentes, id esse levissimum inter mortalia, & gravissimum inter venialia. Sed nimium satis est, esse levissimum mortale, ideoque reddere obnoxium æternæ damnationi.

II. Peccant mortaliter voluntarie delectando 428
morose de copulâ futurâ cogitata ut presenti, delectatione sensibili venereâ, maxime cum commotione spirituum ad generationem ferventium. *Omnes.* Sicut enim ipsa copula & ejus delectatio pro presenti est eis mortaliter illicita, ita & actualis delectatio præsens de tali copula cogitata eis illicita mortaliter est. Cæterum, ubi alibi notavimus, aliud est consensus & complacentia in copulam cogitatem, ut præsentem, & delectationem actualem veneream ex tali copula cogitata actu in appetitu sensitivo & partibus

tibus venereis consequentem ; quod & sponsa de futuro, & viduis de præterito mortaliter illicitum, & solis conjugibus licitum est. Aliud est consensus & complacentia in copulam cogitam ut futuram & delectationem veneream ex tali copula futura aliquando consecuturam ; quod sponsis illicitum non est ; cum enim ex ipsius sponsalibus contractis velut jure inchoato talis copula & delectatio sit aliquando futura, non debent de ea contristari, vel eam averfari, sed licite in eam consentire, complacere, vel gaudere de ea possunt, cum nihil aliud sit, quam gaudere de spe boni futuri, quæ spes præsens & licita est. Ita cum plurimis Sanchez. *l. 4. disp. 47. Diana part. 3. tract. 5. resol. 2. Jacobus Marchant. Resol. Pastor. tract. 8. c. 1. in fine.*

429 III. Insuper peccant mortaliter tactibus impudicis sive ex objecto, ut circa partes verendas, sive ex intentione tangentis, utpote se vel alteram provocandi ad libidinem, copulam, pollutionem, aut delectationem veneream : sive ex adjuncto periculo actus vel consensus in copulam, pollutionem, delectationem veneream, &c. Quia tales tactus impudici sunt proximæ dispositiones ad copulam, ac proinde illis solis licent, quibus licet ipsa copula, quibus autem copula non licet sub mortali, ut sponsis, mortaliter illiciti sunt. Communissima Navar. *c. 16. num. 13. Sanchez l. 1. disp. 46. num. 5* I. rectè inferentes, sponfos de futuro non permittendos commorari solos ob periculum libidinum.

IV. Tactus non ita impudici ex objecto, in-
tentione, vel periculo libidinis, ſicut & oscula,
amplexus, aspectus, colloquia inter ſponſos ex
ſponſalibus cohonestantur, aut ſaltem à mortali
excusantur, eſſi conjuncti ſint cum delectatione
ſenſibili ex iſtis tactibus, osculis, amplexibus
præciſè proveniente, Ita Navar. c. 14. n. 18.
c. 16. n. 12. aliisque plurimis congeſtis San-
chez cit. num. 47. Layman l. 4. ſect. 4. num. 11.
Diana part. 2. tract. 17. reſol. 6. Ratio eſt; quia
ſicut matrimonium ratum conferendo jus ad
copulam cohonestat ipſam copulam, ita ſpon-
ſalia de futuro, cum ſint quoddam matri-
monii initium, & jus quoddam inchoatum,
tribuunt & cohonestant ejuſmodi tactus, oscu-
la, amplexus, &c. non impudicos, tanquam
diſpoſitionem & præparationes ad futurum
matrimonium. Et ſiquidem ſiant ejuſmodi ta-
ctus, oscula, amplexus, aspectus, colloquia inter
ſponſus ſolummodò in ſignum benevolentiae,
adiuvandum mutuam amorem in ordine ad fu-
turum matrimonium, aut honeſtæ civilitatis
gratiâ ſecundum morem patriæ, omninò licita
erunt & ſine culpa, omnium ferè conſenſu;
quia ſinis eſt honeſtus: ſi verò intendatur dele-
ctatio illa ſenſibilis ex iſtis talibus tactibus,
osculis, &c. proveniente (dummodò abſit ſem-
per delectatio moroſa venerea, ejuſque, vel ul-
terioris libidinis periculum, ſcilicet pollutionis
vel copulæ) erunt peccata venialia, excuſanti-
bus ſponſalibus, eſſi in ſolutis ſint mortalia. Ita

Navar. Sanch. l. c. Cajetan. Lopez, alii apud eundem Sanchez *num.* 48. Addit. Tambur. l. 7. *Decal. c.* 3. §. 5. *num.* 61. quòd, si sponsus v. g. est in ea occasione, ut planè inurbanus habetur, nisi exerceret ejusmodi non impudicos tactus & oscula, amplexus vel colloquia non obsecena, possit ea exercere, etiam cum pravo periculo polutionis, secluso tamen consensu ac periculo consensûs in illum; quia jam adest rationabilis causa, & sponsus dat operam rei licitæ. De quibus omnibus latius suo loco. Tandem fermo fuit de sponsis propriè dictis per sponsalia valida & absolutè contracta, nam illis, qui sibi sponsalia solum promiserunt, aut qui sponsalia contraxerunt invalida, aut contraxerunt sub conditione in futurum, v. g. si parentes consenserint: si Papa dispensaverit, &c. minimè licita sunt illa etiam non impudica amoris signa, quæ sponsis veris concessimus; isti autem nondum sunt sponsi. Vide Sanchez l. 5. *de matrimonio disp.* 5. à *num.* 38. Dianam *part.* 4. *tract.* 4.

SECTIO II.

De peccatis Conjugum in contractu matrimonii, ejusque invalidi revalidatione.

SUMMARIA.

- 431. Fictè contrahens matrimonium peccat mortaliter.
- 432. Et in foro externo compellitur ad verè contrahendum.
- 433. Nisi adsit legitima exceptio.
- 434. Casus difficilis.
- 435. Contrahens scienter cum impedimento quocunque peccat mortaliter.